บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยาต้านจุลชีพเป็นยาที่มีการสั่งใช้ในโรงพยาบาลคิดเป็นมูลค่าสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับยากลุ่มอื่นๆ จากการสำรวจของกองโรงพยาบาลภูมิภาคในปี 2257 พบว่าโรงพยาบาลสังกัดกองโรงพยาบาลภูมิภาคใช้งบประมาณไปเป็นค่ายากลุ่มยาต้านจุลชีพถึงร้อยละ 20-40 จากข้อมูลการใช้ยาต้านจุลชีพของโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ มูลค่าการใช้ยา ciprofloxacin tablet ซึ่งเป็นยในกลุ่ม Fluoroquinolones ที่เพิ่งเข้าในบัญชียาโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ ในช่วงเดือน เมษายน-กันยายน 2540 เทียบกับในช่วงเดือน ตุลาคม 2539-มีนาคม 2540 เพิ่มขึ้นถึง 178% ข้อมูลดังกล่าวทำให้ ทราบว่า ciprofloxacin มีแนวโน้มที่จะมีมูลค่าการใช้เพิ่มขึ้น

ยากลุ่ม Fluoroquinolones ที่มีใช้กันทางคลินิกในปัจจุบันถือว่าเป็นยาที่มีฤทธิ์แรงมาก (Highly potent) ต่อเชื้อแบคทีเรียแกรมลบทุกชนิด ยามีกลไกการออกฤทธิ์ และการฆ่าเชื้อที่ ซับซ้อน และยังศึกษาไม่ได้สมบูรณ์แต่นำมาใช้ทางคลินิกอย่างแพร่หลายแล้ว ซึ่งอาจเกิดผลเสียในอนาคต นอกจากนี้ยายังมีปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์ค่อนข้างมาก มีปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์ที่รุนแรง(Serious)หลายอย่างและโอกาสเกิดปฏิริยาระหว่างยา (Drug Interaction) ที่รุนแรง กับยาที่ถูกทำลายที่ตับและเป็นยาที่ Therapeutic index แคบ ค่อนข้างสูง ,

การใช้ยาอย่างไม่ เหมาะสม เช่น ใช้ยาโดยไม่มีเหตุผลที่สมควร นอกจากจะทำให้เกิดความสิ้นเปลืองงบประมาณของโรงพยาบาลแล้ว ยังมีผลเสียต่อคุณภาพของการรักษาพยาบาลและอาจก่อให้เกิดการดื้อยาของเชื้อแบคทีเรีย เพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย กระบวนการ สั่งใช้ยา a จึงควรปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง และสอดคล้องกับข้อกำหนดของยาในการบำบัดรักษาผู้ป่วยแต่ละประเภท เพื่อoilองกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผู้ป่วยและปัญหาการใช้ยาอื่นๆ ของประเทศ

การศึกษารูปแบบการใช้ยา (Usage Pattern) เป็นระยะๆ จะช่วยให้ทราบปัญหาการใช้ยาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การแก้ไข มีผลให้การรักษาผู้ป่วยถูกต้องเหมาะสม ปลอดภัย ลดการใช้ยาที่เกินความจำเป็นสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายและป้องกันปัญหาเชื้อดื้อยาที่ อาจเกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาแบบแผนการสั่งใช้ยา ciprofloxacin (Usage Pattern)

2.เพื่อศึกษาถึงค่าใช้จ่ายยา ciprofloxacin ที่แพทย์สั่งใช้

3.เพื่อศึกษาความสอดคล้องของข้อบ่งใช้ของการสั่งใช้ ยาฉีด ciprofloxacin เปรียบเทียบกับเกณฑ์ข้อบ่งใช้ที่กำหนดขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย แบบ Concurrent Descriptive Study จากเวชระเบียนและจากการซักประวัติผู้ป่วยใน บนหอผู้ป่วยอายุรกรรมที่ได้รับการรักษาด้วยยา ciprofloxacin ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2540 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2540 เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีในโรงพยาบาลอุตรดิตถ์

สมมุติฐานของการวิจัย

1.แพทย์สั่งใช้ยา ciprofloxacin แบบคาดการณ์สาเหตุ(Empiric) มากกว่าการใช้โดยมี ผลเพาะเชื้อ และเชื้อไวต่อยา(Document)

2.แพทย์สั่งใช้ยา ciprofloxacin โดยมีการปรับขนาดยา ciprofloxacin ตามสภาพการทำงานของไตผู้ป่วยทุกราย

3.แพทย์สั่งใช้ยาฉีด ciprofloxacin สอดคล้องตามเกณฑ์ข้อบ่งใช้ที่กำหนดขึ้นโดยอ้างอิงจากหนังสือ Drug Use Evaluation Text Book ของ American Society of Hospital Pharmacists ปี 1989 มากกว่าร้อยละ 90

4.แพทย์สั่งใช้ยา ciprofloxacin กับยาที่อาจเกิดปฏิกิริยาต่อกัน มากกว่าร้อยละ 50

ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1.ข้อมูลการสั่งใช้ ciprofloxacin ในการวิจัยครั้งนี้ได้จาก เวชระเบียนผู้ป่วยและจากการซักประวัติผู้ป่วย

2.การวินิจฉัยโรคติดเชื้อ จะใช้การวินิจฉัยโรคขั้นสุดท้าย

3.กรณีไม่ได้ระบุประวัติแพ้ยา กลุ่ม Quinolones ในเวชระเบียนผู้ป่วยจะถือว่า ผู้ป่วยไม่มีประวัติแพ้ยากลุ่ม Quinolones ยกเว้นจากการซักถามผู้ป่วย ผู้ป่วยสามารถบอกได้ว่าตนแพ้ยาตัวใดตัวหนึ่งในกลุ่มนี้

4. การสั่งใช้ยา ciprofloxacin ชนิดฉีดแล้วเปลี่ยนเป็นยาเม็ด หรือ การสั่งใช้ยา ciprofloxacin ชนิดเม็ดแล้วเปลี่ยนเป็นยาฉีด ซึ่งอาจเป็นการสั่งใช้ในผู้ป่วยในรายเดียวกันและในการนอนในโรงพยาบาลครั้งเดียวกัน จะถือว่าเป็นการสั่งใช้คนละครั้ง

5.จำนวนรายผู้ป่วยที่แพทย์สั่งใช้ยา ciprofloxacin จะเท่ากับจำนวนครั้งที่แพทย์สั่งใช้ยา ciprofloxacin

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

Usage Pattern ได้แก่

- Indication: Documented Therapy หรือ Empiric Therapy
- ลำดับการสั่งใช้ : Initial Therapy หรือ Replacement Therapy
- การใช้ยาปฏิชีวนะอื่นร่วมด้วย :Single Drug Therapy หรือ Combination Therapy
- รูปแบบยาที่สั่งใช้(Dosage form):ยาเม็ดรับประทาน หรือ ยาฉีด
- ขนาดยาและระยะเวลาที่สั่งใช้

การใช้ยา ciprofloxacin หมายถึง การใช้ยา ciprofloxacin tablet หรือ ciprofloxacin Injection สำหรับรักษาโรคติดเชื้อในผู้ป่วยใน บนหอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ ระหว่าง วันที่ 1 กันยายน 2540 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2540

การประเมินความสอดคล้องของข้อบ่งใช้ หมายถึง การเปรียบเทียบข้อบ่งใช้ยา ciprofloxacin กับเกณฑ์ข้อบ่งใช้ที่กำหนดขึ้นโดยอ้างอิงจากหนังสือ Drug Use Evaluation Text Book ของ American Society of Hospital Pharmacists ปี 1989

Documented Therapy หมายถึง การรักษาโดยมีผลการเพาะเชื้อ และการทดสอบความไวของเชื้อต่อยา

Empirical Therapy หมายถึง การรักษาแบบคาดการณ์สาเหตุในผู้ป่วยที่คาดว่ามีการติดเชื้อแต่ยังไม่ทราบผลการเพาะเชื้อหรือผลการทดสอบความไวของเชื้อต่อยา

Initial Therpy หมายถึง ยา ciprofloxacin ถูกนำมาใช้เป็นยาต้านจุลชีพตัวแรกในการรักษาโรคติดเชื้อในผู้ป่วย

Replacement therapy หมายถึง ยา cipmfloxacin ถูกนำมาใช้ภายหลังการรักษาผู้ป่วยด้วยยาต้านจุลชีพชนิดอื่นโดยสั่งใช้ ciprofloxacin แทนหรือร่วมกับ ยาต้านจุลชีพที่ผู้ป่วยได้รับมาก่อน

Single Drug Therapy หมายถึง ขณะที่ให้การรักษาด้วยยา ciprofloxacin ไม่มีการใช้ยาต้านจุลชีพตัวอื่นร่วมด้วย

Combination Therapy หมายถึง ขณะที่ให้การรักษาด้วยยา cipmfloxacin มีการใช้ยาต้านจุลชีพตัวอื่นร่วมด้วย

Switch Therapy หมายถึง การรักษาโรคติดเชื้อที่มีการเปลี่ยนรูปแบบยาฉีด ในขณะผู้ป่วยมีอาการหนัก มาเป็นยารับประทานเมื่อผู้ป่วยอาการทุเลาแล้ว ซึ่งอาจเป็นยาต่างชนิดกัน

ขนาดยา หมายถึง ขนาดของยา ciprofloxacin ที่แพทย์สั่งใช้ครั้งแรกในผู้ป่วยแต่ละราย

ระยะเวลาที่สั่งใช้ หมายถึง จำนวนวันที่แพทย์สั่งใช้ยา ciprofloxacin ในผู้ป่วยแต่ละราย

ค่าใช้จ่ายยา หมายถึง ค่าใช้จ่ายเฉพาะยา cipmfloxacin ต่อการรักษา 1 ครั้ง ที่คิดจากราคาขายของโรงพยาบาลอุตรดิตถ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.เพื่อหาแนวทางในการกำหนดขั้นตอนในการสั่งใช้ยากลุ่ม Fluoroquinolones ให้มีความสอดคล้องมากยิ่งขึ้นโดยพิจารณาจากข้อมูลการสั่งใช้

2.เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินการใช้ยารายการอื่นๆต่อไป